

Populationsförändringar hos ringlav i Dalarnas län

Vilhelm kroon

Många arter knutna till svenska skogar har minskat, några har helt försvunnit. Utvecklingen beror på att de svenska skogarna genomgått dramatiska förändringar under 1900-talet. Stora områden naturskog har avverkats, dikats ut och ersatts med likåldrig och enskiktad produktionsskog. Naturskogar är skogar som varit skonade från skogsbruk under lång tid. De är självföryngrade och flerskiktade, de rymmer gott om döda och döende träd och gläntor med ljusinsläpp. Produktionskogen är ekonomiskt lönsam då den lämpar sig för virkesproduktion, men är variationsfattig och erbjuder få livsmiljöer för växter och djur. Många av skogens arter är därför hänvisade till de områden som fortfarande är opåverkade av det moderna skogsbruket. Sådana områden är små och ligger som öar i ett fragmenterat skogslandskap.

En art som minskat till följd av skogsbruk är ringlav (*Evernia divaricata* (L.) Ach). Den lever i områden med hög luftfuktighet och med lång skoglig kontinuitet. Ringlaven är en signalart, vilket innebär att det är en art som indikerar höga naturvärden. Därför är minskningen allvarlig då den innebär att även de naturvärden den indikerar är hotade.

Ur naturvårdssynpunkt är det viktigt att följa artens populationsutveckling. Dels för att få en bild av artens status och dels för att få en bild av tillståndet i miljön i stort. År 2006 och 2007 inventerades 16 provytor med ringlav i Dalarnas län. Under sommaren 2012 återinventerade jag de 16 provytorna. Syftet var att kartlägga förändringar i antalet ringlavar och i artens populationsstruktur. Därutöver undersöktes miljön i ringlavens omgivningar för att ta reda på vilka faktorer som kunde tänkas ligga bakom eventuella förändringar. För att få mer information till delar av analyserna använde jag även data från en likadan ringlavsinventering som utfördes i Gävleborgs län under perioden 1996 till 2002.

Resultaten visar att ringlaven har minskat i Dalarnas län och att populationer som var små redan från början har minskat mer än övriga populationer. Jag fann också att ju fler värdräd som fanns i anslutning till provytorna desto fler ringlavar hade tillkommit. Tre av de sexton ytorna i Dalarna hade fått ringlavsträd i omgivningen avverkade. Populationerna i dessa ytor har dock inte minskat mer än övriga. Det tyder på att även andra faktorer ligger bakom minskningen. Att populationer som inte var små och som inte hade blivit påverkade av skogsbruk sedan första inventeringstillfället minskat kan tolkas som en utdöendeskuuld. Med andra ord: att arten lever i en miljö som inte längre tillgodoser dess behov och minskar därför.

Resultaten har betydelse för det praktiska naturvårdsarbetet. De understryker vikten av att skapa rejäla buffertzoner runt kända ringlavsförekomster och av att spara potentiella värdräd i anslutning till lokalerna. Det är viktigt med fortsatta inventeringar av ringlav för att bättre förstå processerna bakom förändringarna, och för att finna nya ringlavsförekomster. Genom att skydda områden med ringlav skyddar man också områden som generellt sett har höga naturvärden.